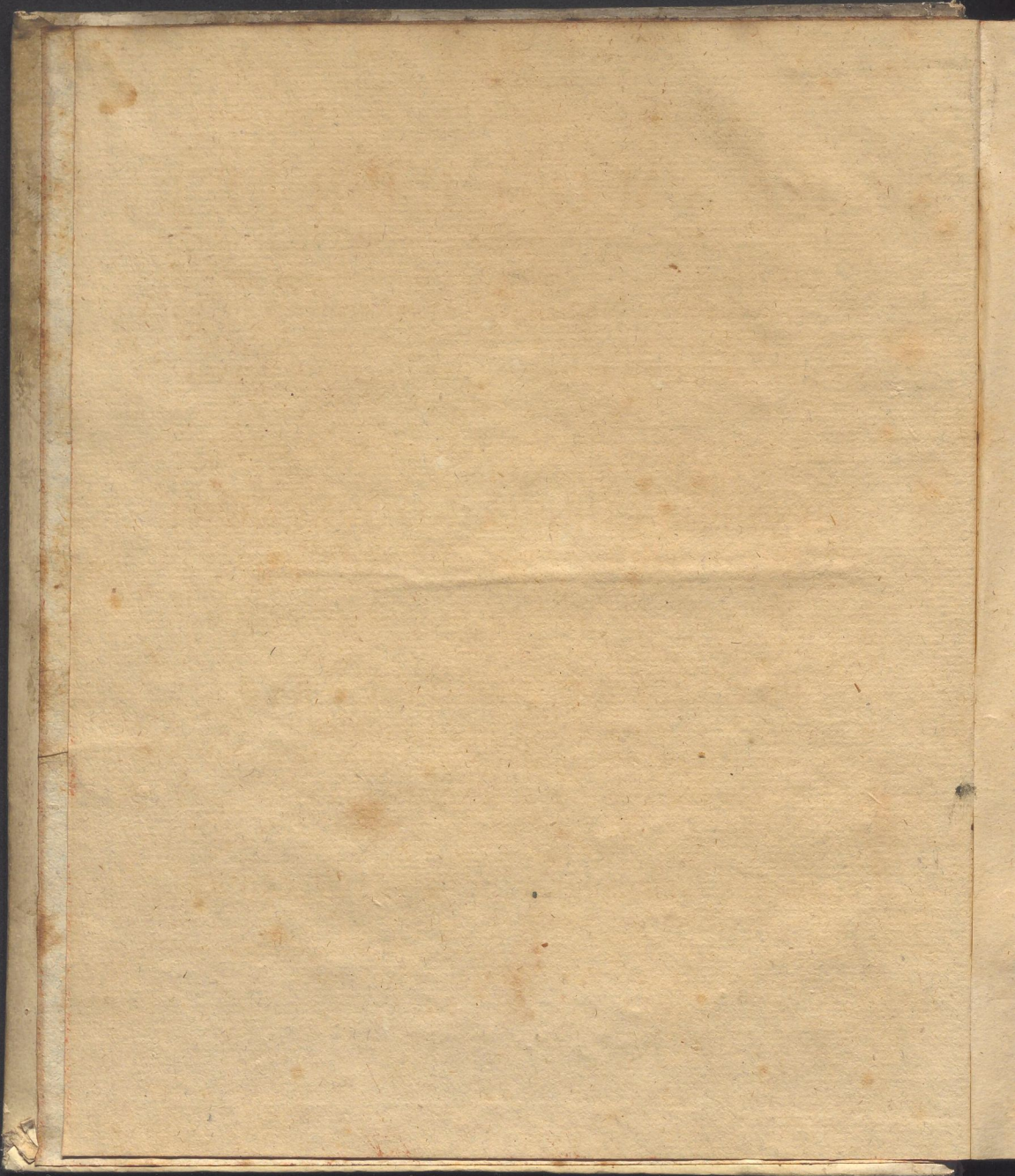

Kern 252 (1-14)

4

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
INDICATIONE VITALI
GENERATIM.

QVAM CONSENSV
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
PRAESIDE
PRORECTORE FRIDERICIANAE MAGNIFICO
VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
DOMINO
FRIDERICO CHRISTIANO IVNCKERO

PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE DOCTORE ET PROFESS. PVBL. ORD.
FACVLTATIS MEDICAE H. T. DECANO,
PAEDAGOGII REGII AC ORPHANOTROPHEI HALENSIS MEDICO
PRACTICO CONSTITVTO

PRO
GRADV DOCTORIS
SOLEMNITER CONSEQVENDO
DIE XXIII. APRILIS CIDI CCLXX.
H. L. Q. G.
PVBLICE DEFENDET
AVCTOR
IOANNES RVDOLPHVS DEIMANN
FRISO - ORIENTALIS.

HALAE
LITTERIS HENDELIANIS.

DISSEMINATION OF THE ARTS

INDICATIONS VITALI

DE GERMANY

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

OFFICE OF THE SECRETARY

WASHINGTON, D. C.

1880

U. S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE

1880

V I R O
ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO, EXPERIENTISSIMO
ATQVE DOCTISSIMO

D O M I N O
D. PHILIPPO ADOLPHO
BOEHMERO,

MEDICINAE, CHIRVRGIAE ATQVE ANATOMIAE
PROFESSORI PVBLICO ORDINARIO,
FACVLTATIS MED. SENIORI, ET REGIOR. ALVMN. EPHORO,
ACADEM. CAES. NAT. CVRIOS. ITEMQVE IMPERIAL. PETROPOLIT.

NEC NON
REGIARVM BEROL. SCIENT. ET PARIS. CHIRVRG. SODALI

PATRONO OPTIMO
ATQVE
PRAECEPTORI SVO PRAESTANTISSIMO
AETERNVM MAXIMOPERE COLENDO

ET
VIRO VENERABILI ATQVE DOCTISSIMO
IOANNI DIETERICO DEIMANNO,
ECCLESIAE LVTHERANAE, QVAE TRAJECTI AD RHENVM FLORET,
PASTORI PLVRIMVM REVERENDO ATQVE VIGILANTISSIMO

FRATRI SVO

EX OMNI ANIMO DILECTISSIMO

HANC
DISSERTATIONEM INAVGVRALEM,
IN PVBLICVM PIETATIS,
OBSERVANTIAE ET GRATISSIMAE MENTIS TESTIMONIVM,

SACRAM ESSE CVPIT

IOANN. RVDOLPHVS DEIMANN.

DISSERTATIO INAUGURALIS
MEDICA
DE
INDICATIONE VITALI
GENERATIM.

§. I.

Vita humana non iniuste a Medicis summum aestimatur hominis bonum. Quamvis enim, si aequa mentis lance rem trutinari velis, longe excellentiora dentur, quae humanitati relicta sunt; at tamen, cum Medicina corpus solum humanum respiciat, cuius perfectio, destructa vita, perit: Medicus, quidquid etiam ea de re statuunt discrepantes Philosophorum scholae, suo quasi iure reliqua vel negligit, vel vita, quam viuimus, iudicat

cat inferiora. Quo quidem posito consequitur, indicationem, quae ad conseruandam in morbis vitam spectat, summae & vtilitatis esse, & dignitatis. Volupe ideo mihi visum est, in eum therapiae generalis locum, qui de indicatione vitali agit, commentari. Tria vero exponenda veniunt, tot sectionibus absoluenda: vita *primo* humana, in se considerata; morbi *dein*, quibuscum vitae periculum coniunctum est; indicatio *demum* vitalis cum indicaris.

SECTIO PRIMA
DE
VITA HOMINIS GENERATIM.

§. II.

Non is certe sum, qui insolitum quorundam atque vesanum definiendi pruritum laudem, satis conuictus, impressam quandoque, aut a natura, aut ab usu rerum, menti nostrae ideam, vel in ipsis scientiis tractandis, sufficere. Quodsi interea accidat, vt detecta rei definitio late patentem dicendi campum aperiat, atque recondita &, quae delitescunt, in lucem protrahat: tantum eo in casu abest, vt quaerentes eam in ius quasi trahi possint, vt potius laudem mereantur, eamque maximam. Atqui vero vitae notio eius indolis esse videtur. Quae enim, in vtraque Medicinae parte, de vita hominis, tam cognoscenda, quam conseruanda, proferruntur, his ferme debentur, quae vitae notio suppeditat. Nec facile licebit, errores, hic commissos, emendare atque effugere, ni notio habeatur, e qua aut affirmanda aut reicienda dimetiantur. Tentabimus ergo, pro virium tenuitate, difficillimum hunc tam philosophiae, quam medicinae locum explicare. Mirari enim licet, in tanta viuentium frequentia, cumque nos ipsos non solum viuentes sentiamus, sed innumeris quoque aliis, quae extra nos posita esse deprehenduntur, vitam adsignare soleamus, huius definitio-

fnitionem adeo magnis, & paene infuperabilibus difficultatibus premi.

§. III.

Omnis, quae de vitae notione proponi potest, quaestio ad duo momenta redit. Atque *primo* quidem nouisse oportet ea, quibus vita *proprie* tribuitur: *dein* intelligere, quid sit id, quod rationem adscriptae vitae continet. Iam vero vtrumque, in miro eruditorum diffensu, difficile dictu; atque inde, vel in tractationis limine, difficultas oritur atque odiosus labor. Quod *prius* enim spectat: satis quidem facile enumerari possunt ea, quae ad censum viuentium referuntur. Solemus scilicet, in media non solum vita, sed in ipsis etiam scientiis, mercurio currenti, statuis & imaginibus, plantis & generatim vegetabilibus, animalibus, horum partibus corporeis, substantiis tam materialibus, quam immaterialibus, quid? quod vel ipsis horum praedicatis vitam tribuere. At enim vero non potest facile, in his exemplis, proprius vitae significatus ab improprio accurate semper distingui. Quamuis enim luculenter quandoque (si plurimos sequaris) elucescat, his illisue, ex praedictorum numero, vitam impropria tantum dicendi ratione assignari, vt mercurio, statuis, cognitioni humanae; aliis contra ea proprie tribui, veluti animalibus, principiis sic dictis immaterialibus, interque haec animae praepremis humanae atque illi, quod bruta dirigit, sentienti: attamen, quod caetera spectat, adhuc sub iudice lis est, nec facile definitur, an recte liceat vegetabilia, corpus animale huiusque partes viuentium numero accensere? Quod etiam principium alias in his rebus multum valet, vsus scilicet loquendi, vix potest hic adhiberi, cum magnis Viris placuerit, in diuersas abire partes. *Celeberr. BAYMGARTEN (Metaph. §. 430.)* omne, quod natura gaudet, viuens existimat, quando dicit: *Initium naturae est ORIGO, duratio VITA, finis MORS*; quem vero latissimum vitae significatum Celeberrimo Viro paucissimi dabunt, cum sic vel ea corpora, quae vita destituta esse iudicantur, viuentia

viuentia nuncupari debeant. Placuit aliis, non nisi his vitam concedere, quae *principio*, quod dicunt, *immateriali* s. *sentienti* instructa sunt. Vid. *Kants* Träume eines Geistessehers, erläutert durch Träume der Metaphysik pag. 25. 26. *Celeberr. Carolus BONNET* vegetabilibus aperte vitam largitur (Betrachtungen über die Natur p. 25.); neque minus *Celeb. VOGEL* (prakt. Mineralyst. pag. 3. §. 5.) & *WALLERIUS* in *Hydrologia*; quod vero alii negant (*HOFFMANNI Medic. rat. syst.* Tom. I. pag. 68.). *Illustr. GAVBIUS* partes irritabiles manifesto viuas iudicat, irritabilitatem vim vitalem nuncupavit, atque omnibus eam solidis C. H. inesse arbitratus est (*Instit. Patb. medic.* §§. 169. 170. 175.); quae *HALLERO* autem minus placere videntur (*Element. Physiol. C. H.* Tom. IV. pag. 446. 464.). Qui etiam cum *STAHLIO* vitae essentiam in conseruatione corporis a putredine, aut cum *HOFFMANNO* in motu circulatorio sanguinis ponunt, cuius corporis humani parti vitam tribuere tenentur, dictionemque, qua sphacelo corruptae partes *mortuae*, intactae autem *viuae* appellantur, sic interpretari, vt propria sit; cui certe hi assentiri nequeunt, qui nulli existenti vitam attribuunt, quod non immateriali principio dirigatur. Verum satis iam ex his apparet, quam parum in vitae notione consentiant docti, quamque ideo difficulter ea ex loquendi vsu deriuari queat — *Alterum* dein, cuius rationem, in definienda vita, habere nos oportet, momentum, quodque superius secundo loco commemorauimus, non minori doctorum virorum dissensu famosum est. Si enim quaeras: quae sit vitae ratio & essentia? innumeras audies diuersas & passim sibi e diametro oppositas sententias. Quidam singulare principium vitale excogitarunt; alii animam aut aliud simile principium immateriale vitae fontem censuerunt; nonnulli neruis vitam insidere crediderunt; alii aut ad motum sanguinis, aut ad conseruationem corporis a putredine vitae essentiam reuocarunt; nec defuere, qui vel plantarum animaliumque incrementum, quod *assimilatione*, non *appositione*, vti quidem in fossilibus, perpetratur, sufficiens vitae signum esse docuerunt, vt eos iam missos faciam,

ciam, qui quemuis corporum motum vitae particulam arbitrati sunt. Confer. BONNET, KANT, HOFFMANN, VOGEL II. cc. STAHLII Dissert. de *Vita* pag. 19. EIVSD. Dissert. de *mort. theor. med.* pag. 8. BARCHVSEN de *Medic. orig. & progr.*

§. IV.

Vt ex his nos extricemus laqueis: paullo curatius vitae ratio inuestiganda erit, atque id, quod rerum vsus nos docet, omni opera attendendum. Obseruamus *primo*, his, quae *mere possibil*ia habentur, vitam nullo modo tribui; quod quidem adeo certum est exploratumque, vt *non existere & vita carere* saepe iudicentur eadem. Neque solent Celebres Viri, qui *vitam* vel latissime extendunt, mere possibilibus eandem adscribere (§. anteced.). Atque licet fictarum historiarum scriptoribus hoc ipsum in laudem cedat, quando personas, quas fingunt, quaeque mere possibile sunt, adeo excellenter depingunt, vt vitam ipsis impertiant actionemque, id tamen exemplum aut similia his adferri in contrarium nequeunt. Vt enim de eo nil dicam, quod *vitae* vox saepe improprio tunc significato vsurpetur: eiusmodi personae tamquam *existentes* finguntur, in quas ergo vita eiusque attributa cadunt – Videmus *porro*, quiescentibus atque immotis, qua talibus, vitam proprie non adiudicari, verum his potius, quae mouentur, quaeque in actione constituta sunt; vt etiam eo eminentior vitae iudicetur gradus, quo maiores aut habentur, aut exprimuntur actiones motusque. Atque hinc forsitan explicatur, qua de causa factum, vt mere possibile, quibus, sibi scilicet relictis, nulli motus competunt, vita destituta esse existimentur. Solemus quidem statuis & imaginibus, quas cultior ars protulit, vitam adsignare; quod docere videtur, immota non adeo, vti quidem diximus, a vita distare. Sed facile patet, eiusmodi res *exprimere* motus actionesque aut animi aut corporis, indeque fieri, vt vita gaudere videantur. Ipsae mentis nostrae repraesentationes, quo magis in dirigendis actionibus valent, aut quo potentiori animae vi enascuntur, eo magis

gis iudicantur *viuidae* atque sic porro. — Dantur interea, quae motus actionesque, quandoque non leues, exferunt, neque tamen ad viuientium numerum referri solent. Nempe 1) eiusmodi actiones & motus, qui externae tantum cuidam vi debentur, licet magni esse possint atque validi, non sufficiunt, ut illi, cui insunt, vita tribui queat. Sic lapis proiectus saepe insigni vi & potestate gaudet. Numquid ideo vitalis dicendus? 2) Nec vitam produunt actiones & motus, qui mere corporei sunt & materiales. Dum solidum quoddam concipitur, cuius partes cohaerent: actio simul elementorum, qua in se inuicem nituntur, cogiterur necesse est, eaque solido ipsi inhaeret, & interna salutari debet. *Viuer*e autem illud solidum, ideo dico nequit, cum descripta elementorum actio mere sit materialis atque corporea. — Est ergo *vita* conditio rei existentis, in quantum actiones exferit, quae a causa interna, non tamen materiali proficiuntur. Vnde efficitur 1) nec vegetabilibus, nec mineralibus, nec corpori animali vitam posse proprie tribui; 2) vitam solummodo principiorum immaterialium s. sentientium esse praedicatum, hincque 3) nulli assignari posse, nisi his, quae aut principia sunt immaterialia, a corporum vinculis plane libera, aut illis saltem diriguntur sic, ut principii immaterialis actio, tamquam interna, concipi queat; 4) repraesentationes & voluntatem, utpote actiones principiorum immaterialium, signa esse vitae, plenarium autem earum defectum signa mortis.

§. V.

Quibus iam positis, facile est, de vita hominis iudicare. Qui enim, cum ex anima constet & corpore, huic vero vita proprie assignari non possit (§. anteced.): sequitur, animam humanam, quae substantia & principium immateriale existit, veram esse vitae, quae homini inest, scaturiginem, nostramque vitam proprie debere ad mentem, quae nos dirigit, nobisque insita est, referri. Iam vero si concipias, animam seiunctam esse a corpore, habebit illa suas repraesentationes, suaeque voluntate gaudebit, & viuet

viuet (§. anteced.). Eiusmodi autem vita non poterit non ab illa, quam nunc viuimus, differre, cum vita *animae humanae* nequeat vita *hominis* dici. Quare nostra quidem vita debetur menti, sic tamen, vt corpus, quo instructi sumus, eius simul fit particeps. Quando vero vita repraesentationes & voluntarias actiones poscit (§. anteced.): vita *hominis* haec sibi vindicabit 1) repraesentationes & voluntatem, seu vitam animae; 2) coniunctionem mentis cum corpore arctissimam; 3) corpus aptum & proferendis repraesentationibus, voluntariisque animae actionibus, & recipiendis exsequendisque his, quae anima *aut cogitat aut imperat*. Vita itaque hominis, si fas sit ita loqui, *corporea* neruis innititur, in quantum scilicet *sentiunt, mutationes animae percipiunt, insaque eius, dirigendo voluntarios musculos*, exsequuntur. Sensatio ergo atque motus voluntarii signa vitae recte habentur, quamuis ex *apparente* eorum defectu, iisdem nempe, quod quandoque fit, infinite paruis existentibus, praesentia mortis nondum sequatur & colligi debeat. Quod reliquum est, cum innumeri nerui, vita permanente, sic affici queant, vt eorum deleatur actio, solo excepto sensorio, quod dicant, communi: hinc conficitur, *vitam hominis corpoream sensorio communi deberi, in quantum mutandae menti huiusque actionibus recipiendis par est.*

§. VI.

Functiones vitales Medicis dicuntur eae, quibuscum corporea vitae humanae pars *proxime* coniuncta esse deprehenditur. Ex theoria ergo, quam hucusque stabiliuimus, functiones vitales ab animalibus seu illis, quae a commercio animae cum corpore proxime oriuntur, non differunt. Sunt tamen, qui circulum sanguinis & cordis, arteriarum atque respirationi dicatorum organorum motum huc referunt. Minus id quidem bene, cum his nequeat vita *proxime* adscribi (§. antec.). Obiici interea posset, embryonis corculum iam tunc pulsare, hincque vitam hominis cogitari posse, cum nerui nondum sint explicati. Verum apte, cre-

do, responderi potest. Vel enim assumitur, mentem principiumque immateriale eiusmodi embryonem nondum inhabitare, quod probabile omnino videtur, atque tunc vita proprie adesse nequit (§. IV.), vel affirmatur, quod tamen a veritate paullo magis remorum esse censeo, maxime imperfecto isti embryoni mentem iam inesse eumque dirigere; quo certe in casu, cum sibi hominis vita animae in corpus actionem, haecque instrumenta vindicet, opus est, ut, neruorum loco, aliud concipiatur instrumentum, quo anima utatur — . Quibus vero licet ita comparatis, fatendum tamen, circulum sanguinis & respirationem inter atque vitam, multo arctius connubium intercedere, quam quod hanc inter & alias functiones, quae naturales aut sexus vocantur, obseruatur; idque adeo certum est, ut non possit Medicus omnia indicationis vitalis momenta explere, ni illarum actionum rationem habeat. Quod patebit luculentius ex his, quae protinus de vitali vi dicam.

§. VII.

Si *vis vitalis* dicatur illa, a qua proxime corporea hominis vita proficiscitur: nulla certe alia, quam *sensibilitas* sensorii communis eo nomine digna est (§. V. VI.). Postulat autem, Physiologia praeunte, *sensibilitas* haec 1) sufficiens bene mixti fluidi neruei copia neruos repleat necesse est. 2) elementa solida s. fibrae neruorum interna facultate debent gaudere, ab actione stimulorum in motum tremulum abripiendi. 3) nerui liberi sint a pressione externa. 4) situm habeant fibrae neruorum, naturali respondentem. 5) sanguis recte repleat vasa neruorum, quae eorum cellulosam perreptant; hoc enim influxu minuto *sensibilitas* decrescit. Quare, quid poscat *vis vitalis*? vnicuicumque patere potest. Intelligitur quoque, quam multiplici ratione, a circulo sanguinis & respiratione, vita humana pendeat. Atque haec de vita humana dicta sufficiant.

SECTIO

SECTIO SECVNDA

DE

MORBIS ET CAVSIS VITAE PERICVLVM
MORTEMQVE INFERENTIBVS.

§. VIII.

Vitae periculum statum hominis ponit, sub quo metuendum, ne vis vitalis (§. VII.) destruat. Nunc vero vis vitalis neruis infidet (§. citat.), exseritque se, dum sensorium commune *sentit* atque *producendis motibus voluntariis* par est (§. V.). Quare quo propius a plenaria insensibilitate sensorium commune abest, quoque id magis excitandis motibus voluntariis impar esse deprehenditur: eo magis vitae periculum imminet. Quando itaque in morbis *vel* vniuersalis insensibilitas, *vel* vniuersalis saltem sensibilitatis torpor, *vel* languor aut plenaria impotentia musculos voluntarios mouendi praesto est: de vitae periculo dubitari nequit, pluribus praecipue eorum simul obseruatis. Quodsi contra ea, ne vllum praedictorum momentorum adesse deprehendatur: vitae quoque periculum in morbo obtinere non potest. *Mors* denique *hominis*, cum sit vitae corporeae absentia, delectam sibi sensorii communis tam sensibilitatem, quam musculos voluntarios dirigendi facultatem vindicat. Mortis itaque *momentum* difficulter, si vquam, definitur. Quis enim superfites forsitan infinite paruos sensorii communis motus obseruare, hincque eorum finem determinare potest?

§. IX.

Ergo morbi, quos *vniuersalis insensibilitas* comitatur, primam eorum constituunt classem, qui vitae periculum inferunt, mortisque metum iniiciunt (§. antec.). Apposite dixi: *vniuersalis*. Quae enim topica quandoque & particularis insensibilitas obserua-

B 3

tur,

tur, cum, *vel* immuni existente sensorio communi, *vel* absque eius eminente labe, contingere possit, vitae saepe periculo caret; neque umquam ergo huc referri potest, nisi metuendum simul sit, ne vniuersalis inde oriatur insensibilitas. Plures autem sunt, quae vniuersali stipantur insensibilitate, affectiones morbosae. Apoplexia enim, affectus soporosi, syncope, cataleptis, epilepsia, tetanus vniuersalis, febres nonnullae huc reuocari debent. Quamuis vero hi omnes morbi vitae periculo numquam careant: possunt tamen pro rerum, quae circumstant, diuersitate, varii vitae periculi gradus constitui. Atque *primo* quidem, quo *maior* obtinet insensibilitas i. e. quo potentiores sunt, qui non sentiuntur, stimuli, quo *frequentior* est & *diuturnior*: eo maius debet vitae periculum iudicari. *Dein* causae insensibilitatis respiciendae; quo enim *plures*, quo *grauiores* inueniuntur: eo minor spes asfulget, fore, vt morbus salutarem nanciscatur euentum. *Denique* motus muscularis mutatio, connexa cum ista insensibilitate, consideranda venit. Numquam enim vniuersalis insensibilitas oboritur, nisi musculorum simul incidat mutatio. Quae vero cum valdopere differre possit, omissa etiam, quae alias attendi debet, illa diuersitate, quae a gradu desumitur, poterit etiam maius minusue vitae periculum apportare. Quodsi ergo insensibilitati vniuersali comes se se adiungat *aut* languor, *aut* impotentia muscularis: maius tunc vitae periculum generatim imminet, quam eo in casu, vbi *vel* motus muscularis adaugetur, vti in epilepsia, *vel* virtus muscularis naturalis manet, voluntati tamen minus obedire obseruatur, quod catalepticis accidere solet. In his enim casibus minus generatim, quam in illo, vi vitali decessit. Quod causas tandem huius insensibilitatis attinet: ea fere ab his pendet: *a defectu lymphae & fluidi neruei*, prouti in hefticis abinde quandoque contingit & illis, qui efferas patiuntur haemorrhagias; *a corruptione lymphae nerueique fluidi*, quorsum vapores nociui, febres putridae & forsitan corrupta bilis, primis in viis residens, referri possunt; *ab inducta sensorio communi pressione magna*, siue nunc haec

haec a sanguine, siue ab alio fluido, siue demum a corpore folido pendeat; a rigore fibrarum, in sensorio communi enato, tetani vniuersalis exemplo; vti enim musculus vere rigidus moueri nequit a causis naturalibus: sic si similis status in neruis oritur, hi insensiles euadant necesse erit; a summa sensorii communis relaxatione, prouti syncope docet; a nimis diu protracto motu viuido, sensorio communi semel inducto, quod in catalepsi obseruare licet; vt enim noua sensatio oriatur, requiritur, vt nouus in sensorio communi enascatur motus; hinc, si semel ipsi inductus motus nimis diu protrahatur & viuidus sit, stimulus applicatus mutationem quandam nequit sensorio communi inferre, aegerque insensibilis euadit; a peruerso fibrarum, sensorium commune constituentium situ, sicuti id in his vnica quandoque mortis causa existit, qui capite versus parietes summa vi allidunt; ab impedito sanguinis motu versus caput (§. VII. n. 5.), quacunq̄ue etiam e causa enato. Inde iam causae remotiores, quae sane innumerae sunt, atque diffusae saepe a cerebro regiones occupant, intelliguntur & erui possunt.

§. X.

Altera istorum morborum (§. anteced.) classis eos sub se comprehendit, qui insigni virium, fibris muscularibus nerueisque insitarum, languore stipantur. Namque istius modi morbi partim a causis passim proficiscuntur, quas (§. anteced.) enumerauimus, partim causae eorum, quaecunq̄ue etiam sint, insensibilitatem vniuersalem producere demum possunt, partim ipsi, si augeantur, in vniuersalem abire solent insensibilitatem, partim denique generatim indicant, vim vitalem existere debilem (§. V). Enascitur vero insignis illa virium prostratio 1) a plethora, spissitudine, rarefactione & corruptione sanguinis & humorum. Febres continentes, malignae, inflammatoriae, hecticae exemplo esse possunt; 2) a defectu lymphae & humorum, siue is ab inedia, siue a virium languore, siue demum ab efferis excretionibus & pro-

protractis laboribus productus fit; 3) a *putrido bileue corrupta*, primas replente vias; 4) a *diuturna et magna nervorum et fibrarum muscularium in morbis actione*. Hinc post epilepsiae paroxysmum obseruatur virium languor, hincque etiam fit, vt, superatis morbis grauibus & diuturnis, is superfit; 5) a *syncope*, eiusque caussis; 6) a *causis cerebrum comprimentibus*, quorum debilitas illa spectat, quae affectus soporosos comitatur; 7) a *rigore neruis musculisque inducto*, vt in his, qui in decrepita aetate versantur; 8) a *relaxatione nervorum & musculorum*, quae in chlorosi praefens esse deprehenditur; 9) a *respiratione magnopere laesa*, quod catarrhus suffocatiuus & alia asthma docent.

§. XI.

Vt causae, quae vitae periculum inferunt, luculentius adhuc intelligantur, hincque indicationis vitalis ambitus recte perspiciatur: iuuabit, illas, breui tabula descriptas, exhibere.

Vidimus (Sect. I.), sensibilitatem sensorii communis proximam esse vitae corporeae, quam homini tribuimus, causam (§. VII). Nunc vero in physiologia euinci potest, sensibilitatem nec soli fluido nerueo, nec soli substantiae nervorum solidae adscribi posse, sed ab utroque potius pendere sic, vt fluidum nerueum, sua elasticitate atque tenuitate, fibras nerueas ad motum tremulum aptas reddat. Quare duplex potest vitae periculi causa statui. Oritur nempe

I. *Vel ex vitio fluidi neruei.* Quod quidem fluidum hic peccat

a) quando *quantitas eius nimis imminuitur.* Quod evenit

1) si sanguis nimium excernatur, 2) si lympham nimium euacuetur, 3) si amissa fluidorum quantitas, vel ob appetitus prostrationem, vel ob ciborum potulentorumque nutrientium defectum, vel ob virium concoctricium languorem, vel ob nimis citam assumptorum euacuationem, vel ob impeditum chyli ad sanguinem transitum non refar-

farcitur; 4) si ob diurnos labores, vigilias, morbos fluidum nerueum nimium sit consumtum; 5) si motus sanguinis versus cerebrum, tamquam locum, cui secretio fluidi neruei debetur, contingere satis nequeat, vt in syncopiticis atque his, quibus in inferioribus partibus effera contingit euacuatio; 6) si causa comprimens, quae serum, lympa, sanguis, tumor, vermis, calculus, os, ichor, pus &c. esse potest, cerebrum afficiat; 7) si maiora aut minima cerebri vasa secretoria ob rigiditatem nimis angustentur, aut euanescant; 8) si eadem vasa obstruantur in inflammatione, metastasi, cruditate lymphae; 9) si motus sanguinis per vasa cerebri rapidissimus sit, quo fit, vt nimis cito per venas refluat. Nonne hinc in quibusdam febribus acutis debilitatis incrementum nascitur? Nonne inde enormis caloris effectus summa debilitas erit?

b) Quando *mixtio eius corrumpitur*. Quod fit

1) ab halitu externo putrido, carbonum, multum fragrante; 2) a putrido, sanguini & lymphae inhaerente; 3) a venenis quibusdam, opio analogis; 4) a putrido forsitan & corrupta materia, primas replente vias; 5) a languore virium concoctricium.

II. *Ex vitio solidae substantiae, sensorium commune eiusque fibras constituentis*. Quae peccat

a) si *nimum relaxetur*. Oritur autem neruorum relaxatio

1) a diu continuata eorum & valida actione, quouis demum modo determinata; 2) a defectu lymphae nutritiae (i. n. a.); 3) ab imminuta vasorum sanguiferorum, cellulosa nervorum perreptantium, repletione; hanc vero defectus sanguinis, deriuatio aliunde facta, motus denique sanguinis imminutus producent; 4) ab aqua, muco & acri, neruos quodammodo soluente; 5) a magno calore.

C

b)

b) si rigida euadat. Quod fit

1) a forti actione: quod musculorum exemplo illustrari potest, qui, si intensissimam actionem exseruerint, saepe rigidi manent, nec flecti possunt; 2) a graui irritamento, ipsi applicato; 3) a vi cohaesionis nimium adaucta.

c) si situs eius nimium a naturali recedat. Quod euenit a causa externa violenta.

d) si fortiter comprimatur (cf. l. n. a. b.).

e) si diu idem motus tremulus perduret, in sensorio communi semel euatus (§. IX.). Intensa actio sensorii communis, & graue irritamentum, quod, multiplici quidem ratione, ipsi admotum est, eam videntur mutationem inferre.

§. XII.

Atque ex his, credo, sufficienter constabunt tam vitae periculi, quam mortis, gradu tantum ab illis diuersae, causae. Neque desunt exempla (§. IX. X.), quibus potuissim, ad eas illustrandas, uti, ni ea, ex superioribus iam nota, assumi possent. Fatendum interea, raro accidere, ut vna earum sola aut vitae periculum inferat, aut mortem producat; plerumque tunc plures inter se connexae adesse deprehenduntur. Neque diffitendum, quandoque contingere, ut non satis recte, quae praesto sit, causa stabiliri queat. Nouisse tamen eas oportet, ut indicationis vitalis ratio perspicui queat & enodari.

§. XIII.

Quod *signa* vitae periculi attinet: non opus est, ut, in iis recensendis, multus sim. Duo hic maximam attentionem merentur, atque semper sufficiunt. *Primo* namque vitae periculum eiusque magnitudo sponte patent ex his, quae §. IX. X. allata sunt. *Dein* signa illarum causarum, a quibus vitae periculum enascitur, signa simul erunt vitae periculi. Sic corporis emaciatio, haemorrhagia effera, pulsus lentus, debilis, respiratio vade difficilis &c. vitae periculum, plus minusue magnum, produnt.

SECTIO

SECTIO TERTIA
DE
INDICATIONE VITALI, EIVSQUE
INDICATIS.

§. XIV.

Medici est, bona quaevis, humanitati data, in quantum a corpore pendent, conservare, restituere, mala similia arcere, imminuere atque abigere. Quae cum ita sint, atque vita omnibus reliquis, quae bona habentur, palmam facile praeripiat (§. I.): Medicum omnino oportet, de vita hominum corporea conservanda atque eius periculo, si adfuerit, tollendo cogitare. Duo itaque sunt, quae Medici officium, quod vitam spectat, postulat. *Primo* namque vitam, quae illaesa existit, omnibusque, quantum esse potest, numeris absoluta est, conservare; *dein* vero eam, quae laesa esse deprehenditur, emendare atque corrigere nos oportet. *Primo* impetratur, si regulae, quas Diaetetica praescribit, observentur simulque caueatur, ne violentae causae externae in hominem, qui sanus esse putatur, agant; qua de re plura afferre, supercaenum est. *Posterius* autem duo sibi iterum momenta exsequenda postulat. Etenim (a) amissa a morbo causaque morbifica vitae pars *restituenda*; dein (b) ea illius particula, quae superstes est, *conservanda* venit. Poterit autem utrumque duplici ratione effici, respiciendo nempe vitae causas *vel* proximiores, *vel* remotiores. Quis enim non videt, vitam *conservari*, si causa eius proxima aut proximiores omnes conserventur, & quantum potest, *restitui*, si amissa causarum eius proximiorum pars restituatur? Quis non intelligit, idem perpetrari, si causae vitae remotiores tam conserventur, quam, si perditae fuerint, restituantur? Hinc iam indicationis vitalis nascitur idea. Quae scilicet indicatio rationem habet vitae, sub morbofo statu in periculum adductae, idque sic,

vt, in ea conseruanda restituendaque, proximiores tantum illius causas respiciat, *indicatio vitalis* nuncupari solet. Atque nemo facile hanc notionem in dubium trahet. Quod enim indicatio vitalis *vitae, tam conseruandae, quam restituendae, rationem habeat*, vel ipsum eius nomen prodit. Cumque Medici, in sano corporis statu, nullam soleant praedictae indicationis mentionem iniicere: ideo dixi, eam vitae, *sub morboſo ſtatu in periculum adductae*, rationem habere. Qui denique Therapiae generalis fundamenta tradunt, vitalem indicationem a cauſali, therapeutica & ſymptomati- ca ſeungere ſolent; manifeſto indicio, indicationem vitalem *proximiores* tantum, non remotiores *vitae cauſas* reſpicere, has enim ſi attenderet, modo cum cauſali, modo cum therapeutica, modo cum ſymptomati- ca demum indicatione confunderetur. Appoſite autem dixi: *proximiores cauſas*, non proximam. Quando enim medici nutrientia ad indicata vitalis indicationis referunt: proximorem ſeu *antecedentem*, vt nonnulli loqui amant, vitae cauſam, non proximam attendunt.

§. XV.

Cum vita ſummum aeſtinetur hominis bonum (§. I.): hinc recte affirmatur, *indicationem vitalem omnibus reliquis praefere- dam eſſe*. Quod quidem eo lubentius concedet quilibet, quo certius eſt, quod vires vitae minuendo morbo inferuiant, atque ſaepe, neglecta indicatione vitali, alia remedia fruſtra applicentur (LUDWIG *therap. gener.* §. 1339. n. 2.). Addunt alii, iſtam regulam enunciantes: Si indicatio vitalis cum aliis *vrgeat*. Quo quidem, arbitror, non opus eſt. Niſi enim indicatio vitalis *vrgeat*, i. e. vitae periculum adſit: de ea non cogitatur (§. anteced.) — . Complectitur autem iſta regula haec: 1) ſi indicationi vitali quaeuis alia contradicat: hac omiſſa, illi ſatiſfaciendum. 2) ſi indicatum aliud cuiuſdam indicationis indicationi vitali repugnet: illud, licet in ſe ſpectatum vtile eſſe poſſit, uſurpari non debet. 3) ſi indicatum indicationis vitalis alii cuiuſdam indicationi
e dia-

e diametro oppositum sit, illique aptius substitui nequeat: illud in usum nos trahere oportet. 4) si ab usu eorum, quae *necessario* indicatio vitalis postulat, damnum etiam, temporis mora, nascatur: eo non obstante, adhibenda veniunt. 5) indicationi vitali, quam primum fieri potest, satisfaciendum. 6) nulla indicatio, generatim considerata, tantum potest, quantum indicatio vitalis, vrgeri — . Pater caeterum ex natura morborum, comparata cum indicatione vitali, non semper opus esse, vt in morbis ea formetur.

§. XVI.

Indicatio vitalis adimpletur, dum causae proximiores vitae humanae, in quantum ea a corpore pender, partim conseruantur, partim restituuntur (§. XIV.). Quare illius momenta & indicata eruuntur, quando remedia, quibus gaudet Medicina, comparantur cum causis vitae periculi, quas §. XI. suppeditat. Quod quidem nunc tentabimus. Ergo

- 1) *Si fluidi neruei defectus causa vitae periculi existat* (§. cit. n. i. a): opus est, vt pro rerum, quae circumstant, diuersitate, adhibeantur
- 1) *quae corpus sufficiente laudabilium humorum quantitate replent.* Sic enim sperari potest, fore, vt demum fluidum nerueum, quantum opus, restituatur.
- 2) *quae, irritatione sua, sopitos excitant neruorum motus.* Atque plura quidem sunt, quae, ad laudanda ea remedia, hic dici possunt. Namque *primo* cum vitae periculum a minori generatim sensorii communis sensibilitate pendeat, irritantia remedia laudem merentur; *dein* nutrientia remedia, quorum modo mentio facta, nimis tarde quandoque operantur; ne aeger ergo interea moriatur, remedia requiruntur, quae vices fluidi neruei explere possunt, atque, eo nomine, nota sunt irritantia; neque minus praedicta remedia mo-

tum cordis arteriarumque, qui extinctus fluidi nervei quandoque defectum producit, excitant; *denique* accidit quandoque, vt ea remedia *vel* irritatione deriuationem humorum comprimentium a capite, *vel*, concussionem corporis facta, eorum in cerebri vasis stagnationem discutiant. Nonnulla etiam humorum enormes calores restinguunt - .

Intelligitur quoque facile, irritantibus semper, nutrientibus vero interdum tantum opus esse, si, quam diximus, vitae periculi causa obtineat. Defectus enim fluidi nervei quandoque praesto est, licet reliqui humores sufficienter adsint, quid? quod abundant; quibus ergo in casibus nutrientium vsus foret aut superuacaneus, aut etiam nocuus.

II. Si *fluidi nervei mixtio corrupta fuerit* (§. XI. n. I. b): haec indicantur

- 1) *Fuga loci, quem malignus vapor occupat.* Purior praeterea aer refrigerat quandoque & irritat, quod, eo in casu, admodum vtile.
- 2) *Irritantia.* Vices enim corrupti fluidi nervei sustinent. Confer. I. n. 2.
- 3) *Nutrientia,* non facile corruptioni obnoxia.

III. Si *vera sensorii communis & neruorum relaxatio obtineat* (§. XI. II. n. a): haec vtilia sunt

- 1) *Irritantia validiora.* Quae enim, cum fortius languidos stimulent neruos, spem excitant, fore, vt, ad tempus saltem, sopiti neruorum motus restituantur & augeantur.
- 2) quae *solidorum cohaesionem augent,* quaeque ideo in omni laxitate conducunt. Sed tardius irritantibus operantur, nisi chinam excipere velis.

IV. Si *rigor sensorii communis adstet:* cum fructu applicantur

- 1) *vel quae, specifica vi, enormes sopiunt neruorum actiones,* vel
- 2) *Irritantia valida.* Licet enim, vel ex ipsa eorum actione, sequi videatur, eiusmodi irritamenta neruos in maiorem actio-

actionem abripere debere: cum tamen observatio doceat, quod, si nervus, in magno motu constitutus, applicentur remedia, quae illos concutiunt, hoc ipso valido motu eum deleri, qui antea exstiterat: patet, quandoque posse irritantium usum in eo casu iuuare.

Quod *relaxantia*, quae sic dicuntur, remedia attinet: ea quidem primo intuitu conducere hic videntur, cum non solum spasmis medeantur, sed etiam verae rigiditati: at tamen, cum nimis tarde operantur, vix quidquam iuuabunt, licet, cum innocua sint, cum reliquis adhiberi queant. In praecauendo autem eiusmodi rigore magni erunt usus.

V. Si vitae periculum oriatur *ab alienato per vim externam fibrarum sensorii communis situ* (§. XI. II. n. c): possunt eundem tam *irritantia* generatim, quam *deriuantia* adhiberi. *Illa* quidem, quod, si imprimis valeant corpus concutere, efficere forsitan possunt, ut congruus fibrarum situs restituatur, fere, ut videmus, musculum aliamque partem quandoque in suum redire, quem mutauerat, situm, quando validior suscipitur motus. *Haec* vero, quod violenta eiusmodi causa plerumque extrauasationem fluidorum, cerebrum dein comprimentium, efficit. Vix tamen vlla spes arridet, fore, ut illud vitae periculum tollatur, cum descripta remedia, licet potentia sint, causa tamen, quae inducit vitae periculum, nimis videntur inferiora.

VI. Si *caussa comprimens* adfuerit (§. XI. II. n. d): si quid vquam iuuabunt

- 1) *Irritantia* ut nempe *partim* excitetur, graui stimulo, aeger, *partim* etiam discussio humorum stagnantium fiat (I. 2.).
- 2) *Deriuantia*. Copia humorum si cerebrum premat, de usu deriuantium facile constare potest. Quodsi autem alia quoque causa comprimens locum obtineat: ea ipsa tamen

men vasa cerebri afficit, humoresque impedit, quo minus expedite suas vias transire queant. Quare tunc quoque deriuantia adhibeantur necesse est.

3) *Trepanatione*, aut alia rerum comprimentium educatione quandoque opus est.

VII. Quodsi demum vitae periculum perficiatur *a motu sensorii communis, ipsi semel inducto, nimis diu continuato* (§. XI. n. II. e): iuuabunt generatim

1) vel *irritantia*, quorum actione non raro fit, vt praesentes motus extinguantur, dum aliunde quasi diriguntur,

2) vel *specifica vi neruorum actionem consopientia*. Sic enim deleri potest is, qui insensibilem reddit aegrum, motus.

§. XVII.

Vt pateat, quam vere haec dicta sint, quamque egregie conspirent cum his, quae Praxis edocuit: per exempla quaedam liceat illa illustrare – . Ergo si quis effera haemorrhagia laboret, vt vitae periculum aut metuendum sit, aut iam adfit: praeter excitantia & irritantia ea vsurpantur remedia, quae optimos succos restituere valent (§. antec. n. I). Quando in putrida febre, summa virium prostratio vrget, aut insensibilitas adesse deprehenditur: irritantia externa internaue in vsum vocantur, neque conuenientia negliguntur nutrientia (BOERHAAVE *Insitt. med.* §. 1100.); inque eo casu, vbi a malignis carbonum, opii, croci &c. vaporibus is insensibilitatis status enatus est, aegrum simul liberiori puriorique aëri exponere solent (§. antec. n. II). Quodsi porro adfectus v. g. soporosus a serositate hincque pendente laxitate neruorum productus sit: post irritantium vsum confugiunt ad roborantia, vt laxitas inde tollatur: sicque etiam ob eandem causam, in summa, quam chlorosis infert, debilitate, martem, chinam vsurpant (§. antec. n. III.). In vniuersali tetano, vbi rigorem sensorii communis concipere licet, modo narcotica, modo irritantia commendant, vt aeger, eorum auxilio

xilio, ad se redeat (§. anteced. n. IV.). Si causa comprimens in apoplexia adesse concipiatur: irritantia, deriuantia applicare solent; quandoque etiam educere id quaerunt, quo comprimitur cerebrum (§. anteced. n. VI.). In catalepsi demum, fere vt in retano, modo irritantia, modo narcotica vtilia fuisse, obseruatio docuit (§. ant. n. VII.). Leuia haec exempla sufficiant, vt exinde cuilibet veritas dictorum innotescat.

§. XVIII.

Qui hucusque allata attenta mente considerat, intelliget is facile, qua de causa factum, vt, qui generalem tradiderunt Therapiam, indicationis vitalis indicata ad *nutrientia* reuocauerint & *stimulantia*. Vid. BOERHAAVE *Instit. med.* §. 1095. seqq. LVDWIG l. c. §. 1343. Generalem enim tractantes Therapiam oportet sic de indicatione vitali differere, vt, non omnia eius indicata recensentes (quorum scilicet vsus in specialissimis tantum casibus valet, Therapiae, quam dicunt, speciali relinquuntur) ea solummodo tangant, quae vel in omnibus, vel in plurimis saltem vitae periculi casibus, adhiberi solent debentque. Quodsi nunc perpendantur §. XVI. dicta: non nisi sequentia indicata huc referri possent. I. *Nutrientia* (§. cit. n. I. II.). Atque sane nutrientia eo magis huc referenda veniunt, quo certius est, quod caussae vitae periculi, quas aut rigor, aut debilitas, aut nimis diu continuatus sensorii communis tremor ingenerat, a defectu laudabilium humorum oriri possint, ideoque late omnino eorum vsus pateat. II. *Irritantia* (§. cit.). III. *Humores* a capite *deriuantia* (§. cit. n. V. VI.). IV. *Narcotica* (§. cit. n. IV. VII.). V. Quae vere *roborant*; utpote quae non solum vtilia sunt ob dicta (§. cit. n. III.), sed ideo quoque, quod plena corporis nutritio ea, pluribus saltem in casibus, requirit. Reliqua §. cit. indicata certe, nec semper, nec plurimis in casibus locum inueniunt, vt trepanatio &c. Nunc vero roborantia cum nutrientibus coniungi solent (LVDWIG l. c. §. 1345), & deriuantia cum irritantibus

D

(IDEM

(IDEM l. c. §. 1369.); narcotica autem cum iisdem combinari possunt, quando vulgaria certo certius cor & arterias irritant, Opii exemplo, & quae alias irritantibus adiunguntur, vt Ambra, Camphora &c. (LVDWIG l. c. §. 1368. BOERHAAVE l. c. §. 1112.) quandoque anodynam vim exerunt. Praeterea vero, quod maximum est, roborantia, deriuantia & narcotica *plurimis* in casibus vitae periculi adhiberi posse dici nequit (§. XVI.). Quandoque etiam, si vsurpari possent, eorum vsui status aegri insensibilis repugnat, quod de narcoticis valet. Sic ergo Therapia generalis, considerans indicationem vitalem, non nisi haec tradet indicata I. *Nutrientia* & II. *Irritantia*. Opus nunc est, vt de his paullo exactius disseramus, strictius tamen illa eorum momenta considerantes, quae ab aliis iam pertractata sunt.

§. XXIX.

Nutrientia dicuntur remedia, quae id, quod corpori decessit, cuiusque restitutione opus est, reparare valent. Atque sic corpori decedunt tam *fluida*, quam *solida*. Quare *nutrientia* ea debent continere, e quibus, vi corporis nostri, laudabiles humores beneque constituta *solida* parari possunt. Iam vero humores nostri, e quibus reliqua parantur, constant ex aqua, oleo, sale & terra, intimius inter se inuicem mixtis, ipsaque etiam *solida* nostra ex iisdem particulis, aqua tamen minus abundante, conflata sunt. Quaeuis itaque *nutrientia*, qua talia, *vel* ex aqua, oleo & terra, arctius inter se connexis, *vel* ex oleo saltim terraque, intime mixtis, composita esse debent; omissis, in ea consideratione, *tam* sale, utpote nutriendo corpori impari, *quam* aqua, oleo & terra, in se spectatis, cum nec *fluida* nostra, nec *solida* vnice ex aqua, aut oleo, aut terra commixta esse deprehendantur. Licebit autem duplicem stabilire *nutrientium*, quae dixi, speciem; prouti scilicet *vel* ex *vegetabili*, *vel* ex animali petuntur regno. Vtramque magna intercedit differentia. *Nutrientia* enim, quae regnum animale suppeditat, *facilius* corpus non solum replent, sed *maius* etiam illi, ac
vege-

vegetabilia, *robur* addunt; praeterea ab aestu & motu facillime acria euadunt animalia, indeque fit, vt putridum, biliosum, rancidum augeant, quibus vegetabilia potius resistunt; illa quoque aestum conciliant maiorem dispositionemque ad statum inflammatorium, si generatim spectentur; haec vero temperant potius minuuntque id, quod propius ad statum inflammatorium accedit; denique animale nutriens verum oleum, vegetabile contra ea oleum quidem non raro, plerumque tamen mucilaginosi quid, oleosi vires sustinentis, in se continet. Nutrientia caeterum recensuerunt BOERHAAVE l. c. §. 1097. seqq. inque *Mater. med.* passim, LVDWIG l. c. §. 1349. quibus addi possunt alia, cuilibet facile nota. Notandae etiam sunt regulae, in eorum vsu generatim obseruandae, ab iisdem Autoribus stabilitae. Conf. LVDWIG l. c. §§. 1317. 1318. 1351.

§. XX.

In sano corporis humani statu, praeter haec (§. XIX.), nulla alia nutritionis media requiruntur. Dum enim robore valet corpus: nutrientia recte vsurpata, siue vegetabilia sint, siue animalia, in naturam, quod dicere amant, humanam commutantur facile. Quodsi etiam parata sic lympham nutriens deferatur ad solidas partes, iisdemque apponatur: vel ipsum praesens partium robur sufficere potest, vt appositus lymphalis humor in solidam abeat partem. Atque sic omnia nutritionis momenta (§. antec.) perficiuntur optime. Quando vero status morbosus nutrientium exposcit vsu: longe alia ratione sese res habet. Tunc enim languent iam vires, quacumque demum ex causa id fiat; sicque contingit, vt nutrientia nec recte coqui, nec in solidas facile queant abire partes. Ex quo duo sunt, quae consequuntur. 1) necesse est, vt nutrientia ingerantur, coctionem facilem admittentia (LVDWIG l. c.); & 2) nutrientibus debent, si indicatio vitalis ea postulat, ea iungi, quae prostratas vires excitant. Laudem itaque hic merentur, quae cohaesionem solidorum augent, blandiusque adstrin-

gunt, a BOERHAAVIO iterum in Materia medica aliisque descripta, idque ideo, quod *partim* cohaesionis vis, in defectu boni humoris, languet, *partim* etiam praedicta remedia mutationem lymphae in solidam partem adiuuant, quod alterum erat nutritionis momentum (§. anteced.). Cum tamen vis neruea & muscularis non minus languent in eo, quem dico, casu: sequitur, remedia, quae has vires aequae, ac vim cohaesionis augent, laudem tunc mereri maximam. China hic eminet.

§. XXI.

Liceat nutrientibus hanc addere considerationem. Non raro accidit, ut vel in his morbis, qui indicationem vitalem, nutrientium usum, adimplendam esse suadent, singularis quaedam pars, v. g. pulmo, prae caeteris, nutrienda veniat. Nonne in eo casu summae posset utilitatis esse, si generalioribus nutritionis remediis ea iungantur, quae nutriendae singulari isti parti praecipue pares sunt? Concedet id, credo, quilibet; verum dubitare posset: an unquam id liceat momentum exsequi? Quidquid autem aliis ea de re statuere placeat: quid ego sentiam, aperte pronuntiabo. Notum est, cuilibet parti compositae singularem esse naturam datam, a reliquarum partium indole & natura distinctam. E quo consequitur, lympham nutriendae eiusmodi parti destinatae, eiusmodi indolis esse debere, ut facilius in hanc potius, quam in aliam partem mutetur. Enimuero non facile concipitur modus, quo fiat, ut lympham in adeo diuersas abeat solidas partes, ni statuatur, aduehi iam ad quamcumque solidam partem lympham, ab ea, quae reliquas nutrit, distincta. Nonne exinde suspicari licet, partes, ab animalibus desumptas, eo facilius partem nostri corporis nutrire posse, si ipsis quodammodo respondeant? Nonne plebis inde sententia, qua phthisicis brutorum pulmones commendantur, quodammodo corroboratur? Negari equidem nequit, eiusmodi brutorum partes reeederet adhuc ab his, quae corpori humano insunt; non deest tamen similitudo, saepe satis insignis.

§. XXII.

§. XXII.

Sed missis iam nutrientibus: de irritantibus nonnulla afferam. Accidit quandoque, vt infensilitas vniuersalis adsit; quo in casu nutrientia, licet nonnumquam indicentur, adhiberi sola nequeunt, cum partim lentius, quam opus est, agant, partim etiam aeger, extra se raptus aut difficili laborans deglutitione, ea nequeat assumere. Tunc ergo remedia indicantur, quae facultate gaudent, neruorum fibrarumque muscularium motus celerrime restituendi. Atque haec vocantur *irritantia*. Duplex eorum constituitur species. *Vel* enim grata quadam sensatione neruos afficiunt, *vel* non. Illa *analeptica*, haec *stimulantia* dicuntur, recensita a LVDWIGIO & BOERHAAVIO ll. cc. Vsurpantur interne & externe. Vsus eorum externus maximus est, & multiplex.

§. XXIII.

Atque sic scriptiunculae huic finem imponere licebit, cum, quae dicenda superesse videri possent, ab aliis exposita esse inueniantur, inque Therapia generali fusius explicentur. Restat tantum, vt hoc adiciam. Indicatio vitalis proximas tantum respicit vitae periculi causas (§. XIV.), easque missas, in se spectata, facit, quae remotae dicuntur. Nunc vero, si proximas tantum affectuum morbosorum causas respiciamus, facile fit, vt *vel* morbosus affectus plane non tollatur, *vel* cum augmento causarum remotarum. Quare in exsequenda indicatione vitali Medicum cauere oportet, ne eiusmodi, quantum potest, indicata eligat, quae grauius vitae periculum inducere possent. Exempla vbique obuia sunt.

DIGNISSIMO DEIMANNO

s.

D. PHILIPPVS ADOLPHVS BOEHMER

FACULTAT. MED. SENIOR.

Mirifice me delectauit utile & elegans argumentum, quod confictui publico exponis, & quo ipso luculentissimum eruditionis, apud Nos acquisitae, exhibes documentum. Haec TVA, DIGNISSIME DEIMANNE, ut aliarum literarum, ita Medicinae peritia TE reddit cariorem, & Patriae optima optimum promittit ac commendat ciuem. Ex quo enim tempore TIBI libuit, me duce, in excolenda, quae ad Medicinam & Chirurgiam pertinet, vii doctrina, mihiq; TECVM, in exercitiis clinicis, frequentior ac iucunda semper occurrit consuetudo; tam ingenii TVI alacritatem, & industriam, quam ardorem & impetum quasi in addiscendis scientiis, iunctis insimul praeclaris animi virtutibus & ornamentis, non satis aestimare potui, saepiusque in votis habui, ut plures laudabili TVA virtute & inclarescendi cupiditate incitarentur. Aequum igitur esse iudico, cum ob infirmam valetudinem TE ad cathedram ducere haud potuerim, ut, abiurum TE, piis non minus votis, quam publico quoque testimonio vitae, inter Nos cum laude morumque probitate peractae, dimittam, TIBIQUE de prospere studiorum successu deque summis, quibus Ordo noster digniores exornare solet, Honoribus, gratuler vereque gratuler, persuasus sane, talem TE in actu disputatorio praesitutum, qualem non in consuetis solum examinibus, sed & in subselliis opponentium frequentius exhibuisti, quemque exoptauimus omnes. Maeste itaque virtutibus, studiis, honoribus, felix in patriam redi, morborum age ditorem, & de meo in TE semper propeaso animo dubitare noli. Vale, SVAVISSIME DEIMANNE! & me semper, quod facis, ama. Dabam in Reg. Frid. d. XXI. April. 1710. cclxx.

IO.

IOANNI RVDOLPHO DEIMANNO
PRAENOBILISSIMO ET DOCTISSIMO CANDIDATO

AMICO AESTVMATISSIMO

S. P. D.

M. LVDOVICVS MARTINVS TRÆGER.

Cum semper TE, ut scis, mirifice amauerim, TIBI quidem facile hoc persuadeo, cumulari me maximo gaudio, quod TE iam adscendere ad eum locum videam, ubi summi, qui Medicis haberi solent, TIBI decernentur honores, TIBI, mi DEIMANNE, QVI, si vllus, TV sane Candidatus dignissimus es. Quae enim in multis desiderari solent, modo ingenium, modo diligentia, modo in litterarum studiis diligentia & perpetuitas, modo humanitas & modestia, haec tanta in TE per omnem vitam academicam conspicua fuisse, boni, qui te norunt, omnes iudicabunt, ut, quod ad ista ornamenta in iuvene litterarum studioso potuisset accedere, nihil eius quidquam abs TE abfuisse videretur. Inprimis vero, quod ad medendi artem vberimum est, diligenter feciliterque curasti illud, ut arti TVAE philosophiam iungeres, illud minime ignorans, nervos atque artus esse medici, nosse philosophiam. Ac recte illud quidem, cum ipsa medicorum doctrina nihil aliud sit, quam forma aliqua & pars philosophiae, scilicet non mentitae istius, umbratilisque & sterilis philosophiae, quae, ut inania ac inaudita verba crepat plurima, ita veritates alit paucissimas, sed verae huius atque amabilis sapientiae, quae, inuentrix & magistra veri, vitam hanc gubernet, nutriatque immortales animos, innixa experientia, qua ipsa recte vti & summa philosophia est, & summa Medicina. Ex quo scientiarum vinculo illud etiam accidisse vides, ut inde ab antiquissimis temporibus optimi quique medici, ipse Hippocrates, Galenus &c. se profiterentur Philosophos, Philosophi contra, ut Pythagoras, Democritus, ac postea inprimis Arabes, oblectarentur Medicorum studiis. Quare hanc unicam TIBI, AMICISSIME DEIMANNE, commendo, si modo, quam adhuc sponte amasti, & dum viues, amabis, TIBI commendare fas est, philosophiam cum arte TVA semper copulandam. Ita profecto genus humanum atque adeo TE IPSVM optime custodies, reipublicae insigne decus, amicorum, quibus & me annumerabis, gloria & deliciae. Vale. Halae a. d. XVIII. April. MDCCLXX.

Nach Schneegestöber und Frost baut jetzt in sprossenden Wäldern
Die Nachtigall das jährige Nest.
Schon taumeln Zephyrs vom Hügel hinab zu saarvollen Feldern,
Und Flora schmückt sich zu Majens Fest.

Nur um mich her ist Nacht! Mit schwarzen Fittig umschwebet
Melancholie mein eisern Geschick!
Mein fesselndes Zimmer ist Grab! Kaum, daß mein Geist sich hebet,
So schleudert Schwermuth ihn wieder zurück!

Und Du, mein Deimann! Drest! in einsamen Krankentagen
Für mich Freund, Stern, Arzt und Welt!
Du erntest Ruhm jetzt ein: ich aber hauche Klagen,
Daß Ohnmacht mich heut zurücke hält!

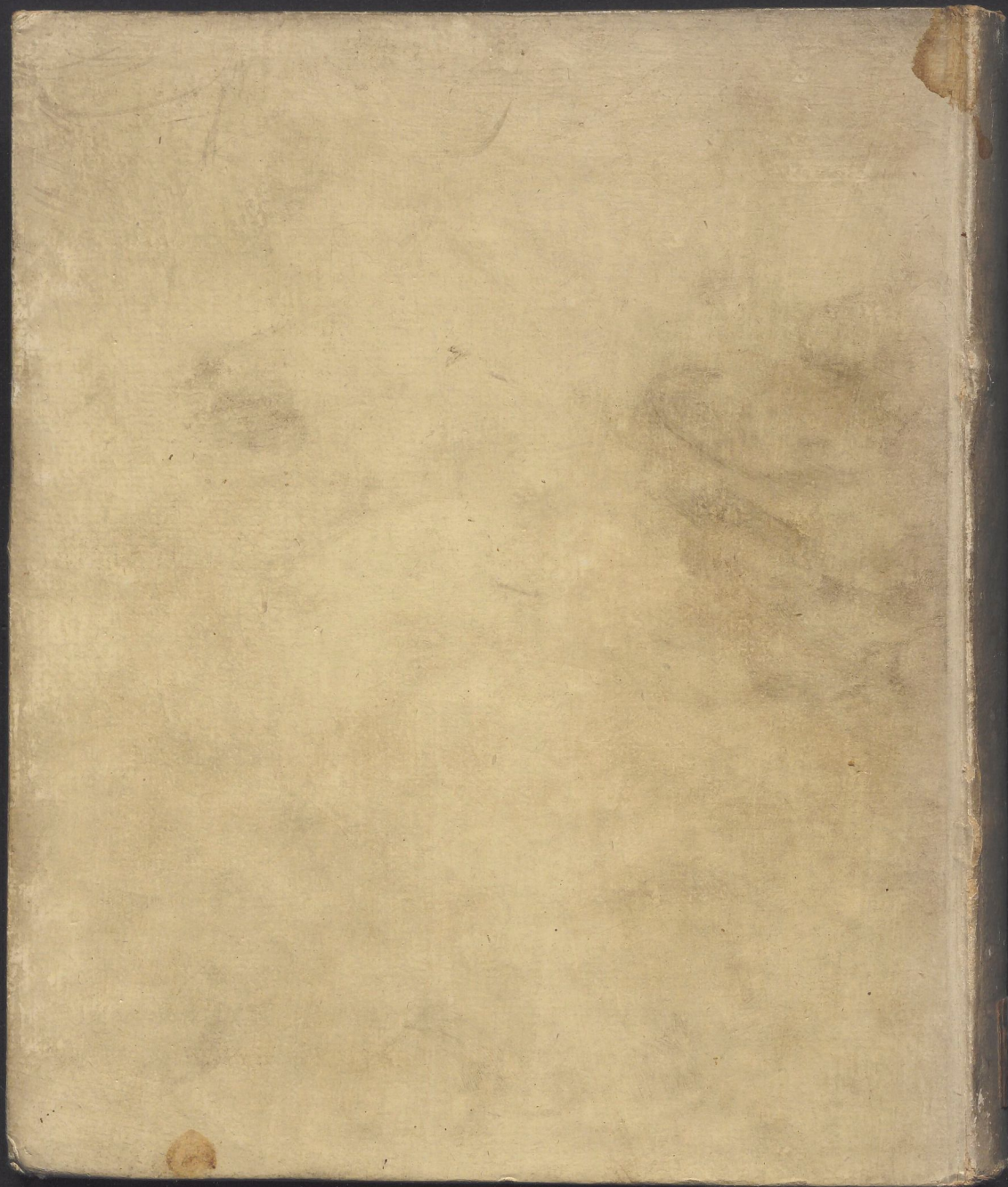
So hab ich denn nicht den Trost, Dich auf dem Katheder zu segnen?
Wo Medicin den Kranz Dir slicht?
Doch, Freund! mein Geist ist im Hörfal. Denn, könnte Dir was begegnen,
Und sympathetisch empfänd ich es nicht?

Mein Deimann! Ruhm sey Dir! Nur laß mich meinem Kummer,
Der lähmenden Krankheit nicht allein!
Führ mich zu den Meinen zurück! — da, bis zum Todeschlummer,
Solst Du mein Lieblingegedanke seyn!

Du wendest das Anklüz weg? Freund! schäme Dich nicht zu weinen,
Tyrannen und Teufel nur sind hart.
Ach! würd ich Dir nur nicht last! — Wie dank ich es Dir und den Deinen,
Daß ich es so traurige Jahre durch ward!

Komm! führ mich! Dir winkt Dein Ruhm, und stärkt meine bebende
Glieder,
Mein Mentor auf Elb und Nordsee bist Du.
Gott segne Dich, Busenfreund! drück einst die Augenlieder
Des sterbend Dir lächelnden Jüttings zu!

Johann Gerhard Jütting,
aus Leer in Ostfriesland, d. h. G. G. Vess.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
INDICATIONE VITALI
GENERATIM.

QVAM CONSENSV
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
PRAESIDE

PRORECTORE FRID
VIRO ILLVSTRI, EXCELLEN
D O
FRIDERICO CHR
PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE
FACVLTATIS ME
PAEDAGOGII REGII AC ORP
PRACTICO

GRADV
SOLEMNITER
DIE XXIII. APR
H.
PVBLIC
AV
IOANNES RVDO
FRISO - C

H A
LITTERIS

